

Lagrådsremiss

Offentliggörande av resultat av livsmedelskontroll

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 27 april 2006

Ann-Christin Nykvist

Anders Perklev
(Jordbruksdepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

I lagrådsremissen föreslås att en försöksverksamhet med ett system för offentliggörande av kontrollresultat införs. Systemet skall tillämpas av registrerade och godkända livsmedelsföretag som släpper ut livsmedel på marknaden direkt till slutkonsumenter. Systemet skall vara begränsat till ett fåtal kommuner och tillämpas frivilligt inom ramen för en försöksverksamhet under tre år.

Systemet innebär skyldigheter för de deltagande kontrollmyndigheterna att publicera kontrollresultat från den offentliga livsmedelskontrollen på sina respektive hemsidor samt att genomföra extra kontroller inom vissa tidsfrister. För livsmedelsföretagarna innebär det en skyldighet att offentliggöra resultaten från livsmedelskontrollen genom att anslå kontrollresultaten samt en dekal med en symbol för det sammanfattade kontrollresultatet väl synliga i livsmedelslokalen.

Innehållsförteckning

1	Beslut.....	3
2	Lagtext.....	4
2.1	Förslag till lag om ändring i livsmedelslagen (2006:xxx) ..	4
3	Ärendet och dess beredning.....	5
4	Bakgrund	5
5	Införande av ett system för att regelmässigt offentliggöra resultat från livsmedelskontrollen	9
6	Livsmedelsföretag som skall omfattas	16
7	Offentliggörandets närmare utformning.....	17
8	Bemyndigande att meddela föreskrifter	25
9	Sanktionsmöjligheter för underlåtelse att offentliggöra kontrollresultat.....	25
10	Ikraftträdande	26
11	Ekonomiska konsekvenser m.m.	27
12	Författningskommentarer	29
Bilaga 1	Sammanfattning av betänkandet Smiley: Hygien och redlighet i livsmedelshanteringen (SOU 2005:44)	30
Bilaga 2	Utredningens förslag till ändring i livsmedelslagen.....	32
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna	33
Bilaga 4	Förslag till livsmedelslag ur prop. 2005/06:128.....	34

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i livsmedelslagen (2006:xxx).

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i livsmedelslagen (2006:xxx)

Härigenom föreskrivs att det i livsmedelslagen (2006:xxx) skall införas en ny paragraf, 19 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

19 a §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om försöksverksamhet som innebär

1. en skyldighet för registrerade och godkända livsmedelsföretag, som inom en viss kommun tillhandahåller livsmedel direkt till slutkonsumenter, att inom viss i föreskrifterna angiven tid offentliggöra resultat från den offentliga kontrollen, och

2. en skyldighet för en viss kommun att

– på begäran av ett livsmedelsföretag utföra kontroll inom viss tid, samt

– offentliggöra resultatet från den offentliga kontrollen på sin hemsida.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får i föreskrifter som avses i första stycket 1 även undanta vissa kategorier av livsmedelsföretag.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får efter ansökan av kommuner besluta inom vilka kommuner försöksverksamheten skall bedrivas.

Försöksverksamheten skall vara avslutad senast den 31 mars 2010.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2007 och gäller till och med den 31 mars 2010.

3 Ärendet och dess beredning

Regeringen beslutade den 28 oktober 2004 att en särskild utredare skulle tillkallas för att analysera olika metoder för att göra resultaten från livsmedelstillsynen tillgängliga för konsumenterna. Regelmässigt offentliggörande av tillsynsresultat skulle kunna tjäna syftet att förbättra livsmedelshantering och egenkontroll inom livsmedels- och restaurangnäringarna. I uppdraget ingick att föreslå om ett sådant förfarande bör införas och hur det i så fall bör utformas.

Utredningen, som antog namnet Utredningen om offentliggörande av resultat från livsmedelskontrollen, överlämnade i juni 2005 betänkandet *Smiley: hygien och redlighet i livsmedelshanteringen*, SOU 2005:44. Betänkandet innehåller förslag till ändringar i livsmedelslagen (1971:511). Ändringarna innebär att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för livsmedelsföretagare att offentliggöra resultat från den offentliga livsmedelskontrollen samt att den som bryter mot sådana föreskrifter får dömas till böter.

En sammanfattning av utredningens förslag finns i *bilaga 1*. Utredningens lagförslag finns i *bilaga 2*.

Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna och andra som yttrat sig över betänkandet finns i *bilaga 3*. En remissammanställning finns tillgänglig på Jordbruksdepartementet (dnr Jo2005/1413).

Regeringen har den 9 mars 2006 fattat beslut om en proposition med bland annat ett förslag till ny livsmedelslag, prop. 2005/06:128, *Anpassningar till nya EG-bestämmelser om livsmedel, foder, djurhälsa, djurskydd och växtskydd m.m.* Propositionens förslag till ny livsmedelslag finns i *bilaga 4*.

Lagrådsremissen bygger på en överenskommelse mellan regeringen och Vänsterpartiet samt Miljöpartiet de Gröna

4 Bakgrund

I dagsläget sker inget regelmässigt offentliggörande av resultaten från livsmedelstillsynen. Bestämmelserna om livsmedelstillsyn i 24–29 §§ livsmedelslagen (1971:511) och 46–53 §§ livsmedelsförordningen (1971:807) innehåller inga bestämmelser om offentliggörande av sådana resultat. Inspektionsrapporter och annat material från kontrollen är dock allmänna handlingar och skall därför, om en konsument eller någon annan intressent ber om det, normalt sett lämnas ut. Det är upp till kontrollmyndigheterna själva att avgöra vad som skall offentliggöras.

På senare tid har ett flertal kontrollmyndigheter börjat publicera resultat från livsmedelskontrollerna på sina hemsidor. Malmö kommun har valt att informera om livsmedelsföretag, exempelvis caféer och salladsbarer, restauranger med färre än fyra årsarbetskrafter och skolor som tilldelats helhetsomdömet *godkänd* och *underkänd*. Jönköpings kommun har publicerat resultaten för de pizzerior som kontrollerats och vilka av dessa som fått omdömet *godkänd*. Samma kommun har även

publicerat resultaten för de restauranger och kök i förskolor som fått omdömet *godkänd* vid första besöket eller vid ett återbesök, de företag som är under bearbetning och de som fått omdömet *underkänd*. Helsingborgs kommun publicerar listor på restauranger och storhushåll för vilka inte har noterats någon avvikelse vid det senaste kontrollbesöket. I Helsingborgs kommun erbjuds även verksamheter som fått godkänt att sätta upp en dekal med ett glatt ansikte på entrédörren.

Ett flertal andra kommuner börjar också intressera sig för att publicera resultaten från livsmedelskontrollen på sina hemsidor. I Skåne har en styrgrupp tagit fram ett underlag som utgår från systemet i Helsingborg.

Konsumenter och andra intressenter är således huvudsakligen hänvisade till att söka information på kontrollmyndigheternas hemsidor eller till att direkt kontakta myndigheterna för att få ta del av företagens kontrollrapporter.

Erfarenheter som bland annat bygger på undersökningar om de system för offentliggörande som redan tillämpas visar att konsumenter efterfrågar och använder sig av denna typ av information vid val av livsmedelsföretag. Vidare visar erfarenheterna att sådana system kan bidra till att höja standarden på livsmedelshanteringen samt livsmedelssäkerheten vid företagen.

Offentliggörande i andra länder

Danmark har redan börjat tillämpa ett så kallat smiley-system. Där sammanfattas omdömet för livsmedelsföretag som saluhåller livsmedel direkt till slutkonsumenter i fyra olika kategorier, symboliserade med en skrattande, en leende, en sammanbiten och en sur smiley. Kategorierna betyder i tur och ordning inga avvikelser, påpekanden men inget allvarligt, föreläggande eller förbud respektive bötesföreläggande samt polisanmälan eller återkallande av godkännande. Varje kontrollområde får ett resultat, varvid det sämsta blir avgörande för vilket omdöme som skall sammanfatta kontrollrapporten. Resultaten från de fyra senaste kontrollbesöken redovisas i kontrollrapporten.

I Canada har Toronto ett system för offentliggörande av hur livsmedelsföretagare uppfyller förutsättningarna för en god hygienpraxis. Systemet bygger på färgmarkeringarna grönt, gult och rött. De båda sistnämnda innebär avvikelser. Gul markering innebär att avvikelser som kan medföra hälsorisker har noterats. Röd markering innebär att en eller flera avvikelser som kan medföra hälsofara har noterats och att företaget stängts.

I Los Angeles i USA tillämpas en skala med 100 poäng, och beroende på om det är en avvikelse som innebär en hög, liten eller låg risk görs poängavdrag för olika kategorier av kontrollområden. Det högsta poängavdraget är sex poäng för en kategori oavsett om en eller alla av underkategorierna är bristfälliga. Nivåerna är mycket bra, 90–100 poäng, bra, 80–89 poäng, acceptabelt, 70–79 poäng och dåligt, 0–69 poäng. Om förhållandena är sådana att de motiverar stängning måste företaget sätta upp ett anslag om detta.

Flera ytterligare länder, såsom Storbritannien, överväger om de skall införa ett system för offentliggörande av kontrollresultat.

Gällande rätt

För närvarande regleras förutsättningarna för verksamhet med livsmedel i livsmedelslagen och i författningar som meddelats med stöd av livsmedelslagen samt i ett trettiootal EG-förordningar.

De grundläggande kraven framgår av livsmedelslagen och livsmedelsförordningen, samt av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 av den 28 januari 2002 om allmänna principer och krav på livsmedelslagstiftning, om inrättande av Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet och om förfaranden i frågor som gäller livsmedelssäkerhet (EGT L 31, 1.2.2002, s. 1, Celex 32002R0178) och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 av den 29 april 2004 om livsmedelshygien (EUT L 139, 30.4.2004, s. 1, Celex 32004R0852).

Livsmedelsverket är central tillsynsmyndighet över efterlevnaden av livsmedelslagen och de EG-förordningar som kompletteras av lagen. Livsmedelsverkets huvuduppgift är att samordna övriga tillsynsmyndigheters verksamhet. Verket ansvarar även för den operativa kontrollen av vissa anläggningar, såsom slakterier, anläggningar för kött- och fiskberedning, äggproduktanläggningar samt tillverkningsanläggningar för vin och sprit. Länsstyrelsen utövar den regionala tillsynen, och har huvudsakligen rådgivande och uppföljande uppgifter, medan kommunerna bedriver den operativa tillsynen lokalt. De operativa kontrollerna består av en rad olika moment. Huvuddelen av kontrollerna består av inspektioner av livsmedelslokaler, exempelvis restauranger och livsmedelsbutiker, där de hygieniska förhållandena och annat undersöks. I de regelbundna kontrollerna ingår också provtagning för att undersöka livsmedlens mikrobiologiska och kemiska status, detta för att livsmedlens säkerhet i sin tur skall kunna bedömas.

Om brister upptäcks vid kontrollen får kontrollmyndigheterna meddela de förelägganden eller förbud som behövs för att bestämmelserna skall efterlevas. Ett föreläggande eller förbud kan förenas med vite. Vidare får myndigheterna besluta om rättelse på livsmedelsföretagarens bekostnad, om han eller hon underlåter att vidta de åtgärder som krävs för att följa bestämmelserna i livsmedelslagstiftningen eller myndighetens föreläggande.

I 1 § förordningen (1989:1110) om avgifter för livsmedelstillsyn m.m. föreskrivs att den som bedriver viss verksamhet i en livsmedelslokal skall betala en årlig avgift för livsmedelskontroll. Trots möjligheten till avgiftsfinansiering är dock en stor del av livsmedelskontrollen finansierad med kommunala skattemedel. Detta kan förklaras med att kommunerna före den 1 juli 2005 endast hade rätt att bekosta utgifter för provtagning och undersökning med avgiftsinkomsterna. Sedan nyssnämnda datum får avgift dock tas ut för alla kostnader för tillsynen. Det är fortfarande Livsmedelsverket som beslutar om avgiftsnivån för livsmedelstillsynen. Hur stor den skattefinansierade andelen är finns det inga säkra uppgifter om. Utgifter som finansieras med skatteintäkter är inspektioner på produktionsstället, dokumentation, åtgärder i samband med överträdelseärenden, utbildning och information, remissärenden, rapportering till Livsmedelsverket och arbetet med uppbörd av tillsynsavgifter och överföring av medel till Livsmedelsverket.

Livsmedelsverkets operativa tillsyn har högre kostnadstäckning än kommunernas. Det kan förklaras med att Livsmedelsverkets direkta tillsyn i högre grad avser anläggningar för vilka full kostnadstäckning skall uppnås. De delar av tillsynen som inte finansieras med avgifter utgörs av kontroll av vissa livsmedel från andra EU-länder och kontroll av pesticidrester i inhemskt producerade vegetabilier. Dessa tillsynsområden finansieras inom myndighetens ramanslag. Länsstyrelsernas uppgifter inom livsmedelstillsynen finansieras över deras ramanslag.

Enligt 2 § samma förordning bestämmer Livsmedelsverket den årliga avgiftens storlek, bland annat genom att meddela föreskrifter om hur de olika verksamheterna skall delas in i avgiftsgrupper med hänsyn till kontrollbehovet och om hur avgiftsgrupperna skall delas in i klasser med hänsyn till omsättning eller årsarbetskraft. Av den årliga tillsynsavgiften skall kommunerna enligt förordningens 11 § föra över 15 procent till Livsmedelsverket för att finansiera dess samordnande och stödjande funktion gentemot kommunerna.

I en enkätundersökning som Utredningen om avgifter för foder-, livsmedels- och djurskyddstillsyn genomförde bland ett urval av landets kommuner framkom att avgifterna för livsmedelstillsynen år 2004 täckte i genomsnitt 41 procent av kostnaderna för kommunernas livsmedelskontroller (SOU 2005:52). Sedan förordningsändringen år 2005 finns det dock utrymme för att anpassa avgifterna så att de bättre stämmer överens med de verkliga kostnaderna för kontrollen.

Från och med den 1 januari 2006 har EU:s nya bestämmelser om livsmedelshygien och kontroll börjat tillämpas. Förutom de tidigare nämnda EG-förordningarna om allmänna krav och principer för livsmedelslagstiftning och om livsmedelshygien är Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 av den 29 april 2004 om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd (EUT L 165, 30.4.2004, s. 1, Celex 32004R0882) av särskilt intresse i sammanhanget. På nationell nivå måste Sverige anpassa sin lagstiftning till EG-bestämmelserna. Regeringen har därför den 9 mars 2006 fattat beslut om en proposition i vilken bland annat lämnas förslag till en ny livsmedelslag, prop. 2005/06:128, *Anpassningar till nya EG-bestämmelser om livsmedel, foder, djurhälsa, djurskydd och växtskydd m.m.* I den nya livsmedelslagen har bland annat begreppet tillsyn bytts ut mot begreppet kontroll som används i EG-rätten.

De nya EG-bestämmelserna syftar till att förbättra livsmedelssäkerheten för konsumenterna och att samordna, förenkla och uppdatera befintliga EG-regler i fråga om hygien och kontroll av livsmedel. Fokus i livsmedelskontrollen har genom det nya regelverket flyttats från en granskning av pågående livsmedelsverksamhet och kontroller av de färdiga livsmedlen till en systemkontroll. Med det avses en granskning och bedömning av livsmedelsföretagens egna kvalitetsstyrningsrutiner och kontrollsystem. Livsmedelsföretagens eget ansvar för att livsmedlen är säkra lyfts således fram.

Till följd av de nya EG-bestämmelserna blir en grundläggande utgångspunkt i avgiftssystemet att kontrollavgifternas storlek skall svara mot den kostnad som den offentliga kontrollen över företaget medför. För att i möjligaste mån ge kontrollmyndigheten full kostnadstäckning

för dess arbete bör avgiftssystemet till viss del utgå från de lokala förutsättningarna hos respektive kontrollmyndighet. Behovet av en generellt sett god livsmedelskontroll kan dock inte tillgodoses utan att kontrollmyndigheterna tillförs erforderliga resurser. Enligt nyssnämnda proposition bör resursbehovet säkerställas dels genom att kontrollmyndigheterna åläggs en skyldighet att ta ut en avgift för kontrollen, dels genom att staten i viss utsträckning styr storleken på avgiftsuttaget. En årlig kontrollavgift skall sålunda täcka de kostnader som kontrollmyndigheten har för den reguljära kontrollen av ett företag. Myndighetens kostnad för extra kontroller skall därefter, vilket framgår av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004, alltid betalas av företaget.

5 Införande av ett system för att regelmässigt offentliggöra resultat från livsmedelskontrollen

Regeringens förslag: Ett system för offentliggörande av resultat från livsmedelskontrollen skall införas på försök i ett mindre antal kommuner. Försöksverksamheten skall pågå i tre år. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer skall efter ansökan av kommuner fatta beslut om vilka kommuner som skall ingå i försöksverksamheten.

Utredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen har inte föreslagit någon försöksverksamhet.

Remissinstanserna: Den övervägande majoriteten av remissinstanserna – däribland Umeå universitet, Livsmedelsverket, Konsumentverket, Konkurrensverket, Kungliga skogs- och lantbruksakademien, Sveriges Kommuner och Landsting, Yrkesföreningen Miljö och Hälsa, Sveriges Hotell- och restaurangföretagare, Svensk Dagligvaruhandel, Sveriges Konsumentråd samt flertalet länsstyrelser och kommuner – är positiva till grundtanken med ett system för offentliggörande av resultat från livsmedelskontrollen och bedömer att införandet av ett sådant system innebär ett kraftfullt verktyg för att förbättra livsmedelshanteringen och öka säkerheten. Samtidigt pekar de flesta remissinstanserna också på att dagens tillsynsorganisation måste anpassas för att kunna möta de krav som ett system med offentliggörande ställer. Göteborgs kommun, framför liknande synpunkter.

Vetlanda kommun anser att det noga bör övervägas om nyttan för konsumenterna överstiger kostnaderna och konsekvenserna för kommuner och näringsidkare.

Svensk Handel, Kött och Charkföretagen och *Livsmedelsföretagen* är negativa till införandet av ett system för regelmässigt offentliggörande av kontrollresultat med hänvisning till att det inte är ändamålsenligt eller rättssäkert att införa systemet utifrån de förhållanden som råder i dag inom livsmedelstillsynen. *Livsmedelshandlareförbundet* är också negativt, bland annat på grund av att det är tveksamt om ett sådant system kan

skapa kommersiella incitament för företagen att nå kraven i livsmedelslagstiftningen.

Flera remissinstanser understryker behovet av en mer likvärdig kontroll över hela landet samt av väl definierade och enhetliga bedömningsgrunder för att systemet skall fungera. *Länsstyrelsen i Värmlands län, Umeå universitet, Stockholms kommun, Lomma kommun, Borås kommun, Dals-Eds kommun, Malmö kommun, Livsmedelverket, Svensk Dagligvaruhandel* och *Sveriges Konsumentråd* anser att systemet kräver en standardisering av kontrollerna och kompetensen hos de personer som utför kontrollerna samt att bedömningen av livsmedelsföretagen bör baseras på någon form av centralt utarbetade checklistor eller bedömningsunderlag. *Lomma kommun, Borås kommun* och *Norrköpings kommun* understryker behovet av tydlig vägledning från Livsmedelverket, bland annat vad gäller utarbetandet av en modell för riskklassificering av livsmedelsverksamheter.

Flera remissinstanser – *Umeå universitet, Livsmedelverket, Uppsala kommun, Norrköpings kommun, Vetlanda kommun, Yrkesföreningen Miljö och Hälsa, Sveriges Hotell- och Restaurangföretagare* och *Sveriges Konsumentråd* – påtalar också att det behövs mer resurser än i dag om systemet skall fungera på ett bra sätt. Utredningens förslag innebär sannolikt att fler inspektörer måste anställas i kommunerna, vilket kan utgöra ett problem då det redan i dag är svårt för kommunerna att täcka behovet av kompetent personal.

Några remissinstanser, bland annat *Konsumentverket, Sveriges Kommuner och Landsting* och *Yrkesföreningen Miljö och Hälsa*, understryker behovet av välutbildade inspektörer samt information till livsmedelsföretagarna och konsumenterna om systemet. Bland annat efterfrågas utbildning av livsmedelsföretagarna i livsmedelshygien och införandet av ett så kallat "livsmedelskörkort" för företagarna.

Sveriges Hotell- och Restaurangföretagare, Kött och Charkföretagen samt *Livsmedelsföretagen* efterlyser en centraliserad livsmedelstillsyn samt anser att en förutsättning för ett system med offentliggörande är att alla kommuner genomgår normerande inspektioner av Livsmedelverket.

Statskontoret och *Dals-Eds kommun* ställer sig frågande till ambitionsnivån i utredningens förslag och till om det är rimligt att införa ett kostnadskrävande system samtidigt som en total omläggning sker av livsmedelstillsynens finansiering. Några remissinstanser anser att ytterligare utredning beträffande de resursmässiga eller ekonomiska konsekvenserna av införandet av systemet behövs.

Hur systemet skall genomföras rent praktiskt har också kommenterats av flera remissinstanser. Det råder dock delade meningar om vad som är det bästa sättet. Vissa remissinstanser förespråkar att ett första offentliggörande skall göras för alla livsmedelsföretag samtidigt. Andra remissinstanser förespråkar ett branschvis successivt införande så att alla livsmedelsföretag inom en bransch skall publicera sina första kontrollresultat samtidigt. Ytterligare andra menar att även de första regelmässigt offentliggjorda kontrollresultaten skall publiceras omedelbart efter det att den första kontrollen har utförts. *Livsmedelverket* förespråkar ett branschvis successivt införande där företag där konsumentnyttan av information är störst, till exempel restauranger, matserveringar och annan detaljhandel med matlagning, skall få kontrollresultaten offentliggjorda

först. Vidare anser Livsmedelsverket att det bör övervägas om en bestämmelse om undantag från personuppgiftslagen (1998:204) för kontrollresultat från den offentliga livsmedelskontrollen kan införas snarast. Det skulle underlätta för kontrollmyndigheterna att redan i dag publicera kontrollresultat på Internet.

Flera remissinstanser har lämnat synpunkter på finansieringen av systemet. *Borås kommun, Dals-Eds kommun, Sotenäs kommun* och *Vindelns kommun* anser att full avgiftsfinansiering av livsmedelsföretagarna är en förutsättning för systemet medan *Länsstyrelsen i Gävleborgs län* och *Norrköpings kommun* anmärker att om principen om full kostnadstäckning skall tillämpas vid den offentliga livsmedelstillsynen kommer det att drabba de små livsmedelsföretagen hårt. *Länsstyrelsen i Gävleborgs län, Konkurrensverket, Kött och Charkföretagen* och *Livsmedelsföretagen* påpekar vikten av att avgiftssystemet utformas så att de ekonomiska incitamenten för företagarna att hålla en god hygien och redlighet bevaras i största möjliga mån. Enligt *Konkurrensverket* bör det övervägas att befria små företag från kontrollavgiften under förutsättning att företagen inte fått några anmärkningar på sin livsmedelshandling under minst två års tid. Enligt *Kött och Charkföretagen* och *Livsmedelsföretagen* bör alla företag som klarat sig utan anmärkningar de senaste tre åren slippa tillsynsavgifter. *Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Stockholms kommun, Storumans kommun* och *Livsmedelshandlareförbundet* anser att livsmedelskontrollen delvis eller under en övergångsperiod bör finansieras med statliga medel. *Statskontoret, Lomma kommun, Malmö kommun* och *Yrkesföreningen Miljö och Hälsa* efterfrågar en större samordning mellan förslagen om offentliggörande av kontrollresultaten och förslagen gällande finansieringen av livsmedelstillsynen.

Skälen för regeringens förslag

Behovet av offentliggörande av resultat från livsmedelskontrollen

Enligt Livsmedelsverket insjuknar så många som upp till en halv miljon människor varje år till följd av matförgiftningar. En andel av antalet matförgiftningar beror på felaktig hantering av livsmedel i hemmet, men bland orsakerna märks också, i åtminstone hälften av fallen, bristande yrkesmässig livsmedelshandling. Detta tillsammans med erfarenheterna från den offentliga livsmedelskontrollen visar på ett tydligt behov av att förbättra livsmedelsföretagens livsmedelshandling och livsmedelssäkerhet. Undersökningar visar till exempel att mer än hälften av de livsmedelsföretag som inspekteras får brister noterade. Det rör sig då främst om bristfällig hygien i livsmedelslokalerna, brister i inredningen och utrustningen samt brister i företagarnas egenkontroll.

Matförgiftningar innebär ett stort lidande för de konsumenter som drabbas. Förutom kortvariga symptom kan allvarliga infektioner och sjukdomar med långvariga besvär bli följden av skadliga eller otjänliga livsmedel.

I dag sker inte något regelmässigt offentliggörande av resultaten från livsmedelstillsynen. Tillsynsmyndigheterna bestämmer själva om och på vilket sätt de vill offentliggöra resultat från tillsynen. Några kommuner,

däribland Helsingborgs kommun och Jönköpings kommun, har valt att börja offentliggöra tillsynsresultat.

En inspektionsrapport är en allmän handling när den är färdigställd och expedierad. En intresserad konsument kan därför, oavsett i vilken kommun han eller hon bor, vända sig till relevant tillsynsmyndighet och begära att få se inspektionsrapporten. Tillsynsmyndigheten skall lämna ut rapporten, om inte någon bestämmelse i sekretesslagen (1980:100) utgör ett hinder för utlämnande.

Även om det redan i dag är möjligt för enskilda konsumenter att skaffa sig kunskap om inspektionsresultaten är det förhållandevis tidskrävande och omständligt för konsumenterna att bilda sig en uppfattning om livsmedelshanteringen och livsmedelssäkerheten vid olika företag. Regeringen anser att detta inte är en tillfredsställande situation. Ett regelmässigt offentliggörande av resultaten från livsmedelskontrollen skulle ge konsumenterna en mycket bättre insyn i företagets hantering i dessa avseenden. Med en bättre insyn får konsumenterna också ökade möjligheter att snabbt och enkelt fatta välgrundade beslut om vilka livsmedelsföretag de vill använda sig av.

Av bland annat den konsumentundersökning som utredningen låtit genomföra och erfarenheterna från det system med offentliggörande av kontrollresultat som Helsingborgs kommun har infört, kan man dra slutsatsen att konsumenter vill ha och använder sig av uppgifter om livsmedelshantering och livsmedelssäkerhet om de redovisas på ett lättåtkomligt och tydligt sätt.

Ett införande av ett system för att offentliggöra kontrollresultat ligger vidare i linje med ambitionerna bakom 24-timmarsmyndigheten, det vill säga att förbättra servicen och insynsmöjligheterna för medborgare och företag genom en användning av den moderna informationstekniken. Konsumenterna får tillgång till en öppen förvaltning där service kan lämnas oberoende av kontorstider och geografisk belägenhet.

Ett regelmässigt offentliggörande av kontrollresultaten kan även påverka konkurrensituationen mellan olika livsmedelsföretag samt förbättra efterlevnaden av livsmedelsbestämmelserna. Företagare som sköter sin livsmedelshantering och egenkontroll premieras av ett system med regelmässigt offentliggörande av kontrollresultat. De får en möjlighet att på ett enkelt och effektivt sätt visa att de är skötsamma. Företagare som är mindre noggranna med livsmedelshanteringen och livsmedelssäkerheten ges i stället starka incitament att snabbt bättra sig. Företagare vill med all sannolikhet undvika att få rykte om sig att ha dålig eller bristfällig livsmedelshantering och säkerhet eftersom ett dåligt anseende leder till sämre omsättning. Ett offentliggörande av ett dåligt kontrollresultat direkt efter en kontroll utgör därför en stark drivkraft att arbeta förebyggande med dessa frågor samt att snabbt åtgärda de eventuella brister som upptäcks vid en kontroll.

Ett införande av ett system för att regelmässigt offentliggöra resultaten från livsmedelskontrollen utgör således enligt vår bedömning ett instrument för att minska risken för matförgiftningar. Det ger konsumenterna möjlighet att välja livsmedelsföretag utifrån en objektiv information om vilka företag som har en god livsmedelshantering och livsmedelssäkerhet. Det ger också livsmedelsföretagen och kontrollmyndigheterna starka incitament att höja standarden på livsmedelshanteringen och

livsmedelssäkerheten. Samtidigt kommer ett sådant system innebära vissa ökade kostnader för de livsmedelsföretagare som inte sköter sin livsmedelshantering och livsmedelssäkerhet på ett godtagbart sätt. Ett obligatoriskt offentliggörande kan leda till högre kontrollkostnader till följd av uppföljande kontroller samt i vissa fall en lägre omsättning mot bakgrund av att ett företags oförmåga att uppfylla kraven i livsmedelslagstiftningen synliggörs. Vid en sammantagen bedömning anser regeringen dock att konsument- och folkhälsointresset av en förbättrad efterlevnad av livsmedelslagstiftningen väger tyngre än de eventuella negativa konsekvenser som kan uppstå för livsmedelsföretagarna. Ett viktig led i denna bedömning är att livsmedelsföretagarna själva kan påverka sin situation. Företag som sköter sin livsmedelshantering och egenkontroll kommer inte att belastas av några kostnader för uppföljande kontroller och deras omsättning kommer sannolikt att gynnas av att deras goda förmåga att följa lagstiftningens krav lyfts fram.

Försöksverksamhet

För att ett införande av regelmässigt offentliggörande av kontrollresultat skall fungera väl behöver livsmedelskontrollen vila på tydliga, enhetliga och likvärdiga bedömningsgrunder och i sig själv vara likvärdig över hela landet. De omdömen som företagen erhåller efter kontroll måste betyda samma sak oavsett om de erhålls av ett företag i Ystad eller i Haparanda. Resurser för att utföra de extra kontroller, som åtminstone inledningsvis kommer att behöva genomföras under en förhållandevis kort period i samband med att systemet införs, behöver också tillförsäkras.

Om kontrollen varierar mellan olika kommuner uppstår brister i informationen till konsumenterna och informationen blir vilseledande. Konkurrensen mellan företagen snedvrids och rättssäkerheten för företagarna sätts ur spel. En ojämn kontroll får naturligtvis snedvridande effekter oavsett om den offentliggörs eller inte. Med ett offentliggörande av kontrollresultaten förstärks dock sannolikt effekterna.

Redan nu har vissa åtgärder vidtagits inom livsmedelsområdet som underlättar ett införande av systemet. Bland annat har det införts nya bestämmelser i livsmedelslagen, vilka innebär att kommuner kan träffa avtal om att uppgifter i den offentliga kontrollen skall kunna skötas helt eller delvis av en annan kommun (prop. 2004/05:72, bet. 2004/05: MJU10, rskr. 2004/05:200). Ett utökat samarbete kommunerna emellan kan minska sårbarheten för mindre och resurssvaga kommuner och ge inspektörerna samma möjlighet att specialisera sig som inspektörer i större kommuner.

Livsmedelsverket har också fått i uppdrag att lämna förslag till åtgärder för att höja den livsmedelshygieniska kompetensen hos dem som hanterar livsmedel yrkesmässigt. Uppdraget skall redovisas till regeringen i juni 2006. Livsmedelsverket bedriver vidare ett omfattande arbete i syfte att åstadkomma en jämnare och mer enhetlig kontroll. Bland annat utför myndigheten kommuninspektioner för att granska och stödja kommunernas livsmedelstillsyn.

Livsmedelsverket har tagit fram material till så kallade datorbaserade inspektioner. Vid dessa arbetar inspektörerna med mallar och checklistor

med bedömningsgrunder. Under inspektionen registrerar inspektören eventuella avvikelser direkt i en handdator. Datorprogrammet sammanställer sedan automatiskt avvikelserna, och ger ett helhetsomdöme om företagets förmåga att producera säkra livsmedel och leva upp till kraven i livsmedelslagstiftningen. Inspektionsrapporten skrivs ut på plats med hjälp av en bärbar skrivare och resultatet av kontrollen kan diskuteras med företagaren i samband med inspektionen. För närvarande finns checklistor för storhushåll, livsmedelsbutiker, konditorier och grossister. Inspektionerna har bland annat medfört att kontrollmyndigheternas administrativa belastning minskar. Kontrollrapporter överlämnas direkt på plats och inspektören och livsmedelsföretagaren kan tillsammans gå igenom avvikelsepunkterna och komma överens om en åtgärdsplan.

För de företag som kontrolleras direkt av Livsmedelsverket har Livsmedelsverket arbetat fram förslag till instruktioner för kontrollen. För bedömningen av vissa andra typer av livsmedelsföretag än de ovan nämnda har Livsmedelsverket och de kommunala myndigheterna gemensamt arbetat fram rapportmallar.

I propositionen *Anpassningar till nya EG-bestämmelser om livsmedel, foder, djurhälsa, djurskydd och växtskydd m.m.* (prop. 2005/06:128) har föreslagits att en fast årlig avgift bör tas ut för den ordinarie kontrollen för alla livsmedelsföretag. Därigenom förstärks finansieringssystemet och ges bättre förutsättningar för en över landet likvärdig tillsyn. För att säkerställa att en rimlig avgift tas ut och därmed att kontroll bedrivs föreslås i propositionen att de kriterier som bör ingå i timtaxan och en lämplig lägsta timtaxa bör meddelas av Livsmedelsverket genom allmänna råd eller i en vägledning. I fråga om storleken på den avgift som kan komma att tas ut av statliga kontrollmyndigheter föreslås att regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, i bindande föreskrifter bör kunna fastställa denna. För kontroller som föranleds av att ett företag har brutit mot regelverket, det vill säga extrakontroller, finns bestämmelser i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004, vilka säger att företagaren själv i sådana fall får stå för avgiften.

En möjlighet för kontrollmyndigheterna att anställa ytterligare inspektörer i större omfattning enligt principen om full kostnadstäckning kommer att finnas efter den 1 januari 2007 men det kommer sannolikt att dröja ytterligare en viss tid innan de ekonomiska ramarna tillåter nyanställningar i praktiken.

Även om arbetet med att göra kontrollen mer jämn och likvärdig över hela landet således har kommit långt bedömer vi att likvärdigheten i livsmedelskontrollen inte är tillräcklig för att i hela landet nu införa ett system med regler för publicering av kontrollresultaten.

Ett införande av de föreslagna åtgärderna innebär vidare ett nytt inslag inom livsmedelskontrollen. Det är därför viktigt att få fram ett underlag för att kunna göra en utvärdering av verksamheten och bedöma behovet och värdet av ett varaktigt system för offentliggörande av kontrollresultat samt hur ett sådant system bör utformas och finansieras.

Vid en sammanvägd bedömning finner vi – mot bakgrund av vad som ovan anförts – att det är lämpligt att inledningsvis införa systemet tidsbegränsat och på försök i ett mindre antal kommuner. Försöksverksamheten bör därefter utvärderas. Efter denna utvärdering kan en bedöm-

ning göras om verksamheten bör bli ett krav för samtliga kommuner och hur den i så fall bör utformas. I utvärderingen bör vägas in samtliga positiva och negativa faktorer så långt som är möjligt. De förstnämnda kan vara förbättringar för konsumenterna när det gäller möjligheterna att få tag på säkra livsmedel samt livsmedelssäkerheten i stort. Värderingen av livsmedelssäkerheten kan utgå från den indikator för säker mat som Livsmedelsverket har utarbetat och som innebär mätning av antalet allvarliga avvikelser vid datorbaserade inspektioner. Negativa faktorer kan vara ökad belastning på och ökade kostnader för myndigheterna, betungande avgifter för företagen samt ökad måltillströmning till de allmänna förvaltningsdomstolarna.

En avvägning av samtliga omständigheter ger vid handen att en försöksperiod bör vara relativt lång. Vi bedömer i detta fall att tre år är en lämplig försöksperiod. Periodens längd är dock inte helt avgörande för när en utvärdering kan komma att påbörjas. Skulle det visa sig att det finns tillräckligt underlag innan försöksperioden löpt ut, bör utvärderingen kunna inledas redan under försöksperioden.

För närvarande tillämpar vissa kommuner egna system för att offentliggöra kontrollresultat. Några kommuner har också vid den årliga rapporteringen om livsmedelskontrollen uppgett att de har ett fullgott antal inspektörer eller ett litet överskott av personal. Det finns således sannolikt kommuner som redan i dag, med befintliga resurser, skulle klara av att införa ett system för regelmässigt offentliggörande av kontrollresultat.

Vi anser att intresse och engagemang för en utveckling av systemet för offentliggörande är väsentligt. Detta kan ha manifesterats på olika sätt av kommunerna, till exempel genom redan pågående försöksverksamhet med offentliggörande av kontrollresultat. Det är vidare mycket viktigt att olika typer av kommuner blir representerade, exempelvis med hänsyn till invånarantal, befolkningstäthet, tillgänglighetsproblematik, samarbetsformer med andra kommuner, branschens struktur m.m. Det är också önskvärt med en geografisk spridning av de deltagande kommunerna. Ambitionen är dock inte att få till stånd ett i statistisk mening representativt urval, vilket skulle kräva alltför många försökskommuner, utan just ett så brett urval som möjligt.

En grundförutsättning för att delta bör vara att kommunen bedöms ha de resurser som krävs för att genomföra systemet på ett sätt som garanterar rättssäkerheten för och likvärdigheten i behandlingen av livsmedelsföretagarna. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför besluta vilka kommuner som skall få delta i försöksverksamheten för att på så vis uppnå den önskade rättssäkerheten och likvärdigheten. De kommuner som är intresserade av att tillämpa systemet bör ansöka om detta hos regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer.

Enligt vår mening har Livsmedelsverket de bästa förutsättningarna att bedöma hur många kommuner som bör ingå i försöksverksamheten samt vilka kommuner som har förutsättningar att kunna genomföra systemet redan i dag.

Till en början skall det alltså vara frivilligt för kommunerna att ansluta sig till systemet. Blir utfallet av försöksverksamheten positivt är dock målsättningen, som redan nämnts, att systemet längre fram skall införas i

hela landet. Regeringen avser att återkomma i frågan när försöksverksamheten har utvärderats.

6 Livsmedelsföretag som skall omfattas

Regeringens förslag: Registrerade och godkända livsmedelsföretag som tillhandahåller livsmedel direkt till slutkonsument skall normalt omfattas av systemet för offentliggörande av livsmedelskontrollen.

Utredningens förslag: Utredningen har föreslagit att samtliga registrerade och godkända livsmedelsföretag skall omfattas av kravet på offentliggörande.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att erinra mot det. Ett par kommuner förespråkar vissa undantag från kravet på offentliggörande, till exempel för verksamheter som bedrivs under en kortare tidsperiod såsom marknader. *Länsstyrelsen i Värmlands län* är av motsatt åsikt och förespråkar att även tillfälliga verksamheter, så kallade § 16-tillstånd, av konkurrensskäl bör omfattas av kravet på offentliggörande. *Lomma kommun* delar uppfattningen att det kan finnas skäl att föreskriva om undantag för livsmedelsföretag som bedrivs under kortare tid men anser samtidigt att möjligheten att kontrollera denna typ av verksamheter bör utredas.

Skälen för regeringens förslag: Det huvudsakliga skälet för att införa ett system med offentliggörande av kontrollresultat är att ge framför allt konsumenter information om företagens livsmedelshantering och livsmedelssäkerhet så att de kan göra välgrundade val av vilka företag de vill använda sig av. För företag som inte säljer varor direkt till slutkonsument, till exempel viss livsmedelsindustri, är såväl möjligheterna att informera som intresset för informationen sannolikt avsevärt lägre än för företag som konsumenterna har direkt kontakt med. Ett system med offentliggörande av kontrollresultat innebär ofrånkomligen vissa kostnader. Dessa kostnader drabbar i slutändan huvudsakligen konsumenterna. Det finns därför anledning att begränsa systemet till de led i livsmedelskedjan där ett offentliggörande är mest efterfrågat och kan antas få bäst effekt. Till skillnad från utredningen föreslår vi därför att systemet med offentliggörande av kontrollresultat endast skall tillämpas på sådana livsmedelsföretag som tillhandahåller livsmedel direkt till slutkonsument. Om en konsument eller annan intressent i något fall skulle vilja ta del av kontrollresultat från företag som inte tillhandahåller varor direkt till slutkonsument – och därmed faller utanför systemet – kan de med stöd av allmänna bestämmelser begära att få se inspektionsrapporterna från de aktuella företagen.

Detta innebär exempelvis att restauranger, livsmedelsbutiker och korvkiosker kommer att omfattas av krav på offentliggörande medan mejerier och köttberedningsföretag normalt sett inte kommer att göra det eftersom de inte tillhandahåller direkt till slutkonsumenter.

I enlighet med utredningens förslag föreslår vi också, för att undvika gränsdragningsproblem gentemot EU:s bestämmelser om livsmedelshygien och kontroll, att kravet på offentliggörande av kontrollresultat

skall gälla registrerade och godkända livsmedelsföretag. Enligt bestämmelserna i Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 852/2004 och 853/2004 av den 29 april 2004 om fastställande av särskilda hygienregler för livsmedel av animaliskt ursprung (EUT L 139, 30.4.2004, s. 55, Celex 32004R0853) ställs krav på att alla anläggningar där det i något led i produktionsbearbetningen och distributionskedjan av livsmedel bedrivs verksamhet skall registreras eller godkännas av behörig myndighet. Med ”anläggning” förstås enligt definitionen i artikel 2. 1. c i förstnämnda förordning varje enhet i ett livsmedelsföretag.

I vissa speciella fall kan det vara tveksamt om ett offentliggörande av resultat från livsmedelskontrollen är meningsfullt ens för livsmedelsföretag som säljer varor direkt till slutkonsument. Ju längre tid som förflyter mellan de offentliga kontrollerna och redovisningen av dem, desto större risk finns det att resultaten är missvisande. Om tidsintervallerna mellan publiceringen av resultaten är för långa kan riktigheten av resultaten ifrågasättas och förtroendet för systemet urholkas.

Från och med den 1 januari 2006 då de nya EG-bestämmelserna om livsmedelshygien och kontroll börjar tillämpas skall den offentliga livsmedelskontrollen vara riskbaserad. Detta innebär att frekvensen av kontrollerna hos ett företag bestäms utifrån en risk- och erfarenhetsbedömning av företaget. Kontrollerna skall ske utan förvarning och genomföras i alla led i livsmedelskedjan, således såväl i produktions- som distributionsleden. Medlemsstaterna är skyldiga att bedriva samma kontroll av alla produkter, oavsett om de är ämnade för den nationella marknaden, gemenskapsmarknaden eller export till tredje land. Det samma gäller för kontroller av livsmedel som importerats från en annan medlemsstat. Företag som bedriver verksamhet med låg riskfaktor och sköter sig väl kan till följd av den nya lagstiftningen få en mycket låg kontrollfrekvens. För dessa företag kan det vara missvisande att offentliggöra resultaten i de fall det skett faktiska försämringar i deras livsmedelshygien under tiden.

För tillfälliga verksamheter som bedrivs under en kort tid, exempelvis under en marknad, kan, såsom utredningen framhållit, det meningsfulla i att offentliggöra resultaten också ifrågasättas.

För att möjliggöra undantag för sådana verksamheter där tillräckliga skäl för offentliggörande inte kan anses föreligga bör regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer, i första hand Livsmedelsverket, kunna föreskriva om undantag från kravet på offentliggörande. Denna rätt omfattas av det bemyndigande som vi föreslår i kapitel 8.

7 Offentliggörandets närmare utformning

Regeringens bedömning: Resultat från den offentliga livsmedelskontrollen bör offentliggöras genom att kontrollmyndigheterna publicerar dem på sin hemsida. Livsmedelsföretagarna bör vidare vara skyldiga att direkt efter en kontroll anslå resultaten och en dekal som symboliserar det helhetsomdöme företaget fått vid den senaste kontrollen, väl synligt i livsmedelslokalen. Symbolen bör finnas med även i det material som kontrollmyndigheterna publicerar på hemsidan. Livsmedelsföretagarna

bör ha rätt att få extra kontroller utförda inom en viss tid samt att lämna kompletterande uppgifter till kontrollresultaten. De sammanfattande kontrollrapporterna bör kunna överklagas. Bestämmelserna om skadeståndsskyldighet vid fel eller försummelse i skadeståndslagen kan i förekommande fall bli tillämplig.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens bedömning. I utredningen föreslogs dock även att företagare som säljer livsmedel på Internet skall anslå den sammanfattande kontrollrapporten på sin hemsida.

Remissinstanserna: *Flens kommun* och *Gagnefs kommun* tillstyrker förslaget i betänkandet i sin helhet.

Ett antal remissinstanser har lämnat synpunkter på förslaget angående rätten till extra kontroller. Flera remissinstanser har pekat på att det kan bli svårt för kontrollmyndigheterna att klara av de extra kontrollerna inom de utsatta tidsfristerna, särskilt i små kommuner. Några remissinstanser – däribland *Livsmedelsverket* – påpekar att rätten till extra kontroller kan vara svår att förena med det vanliga, riskbaserade kontrollsystemet. Det kan till exempel bli svårt för myndigheterna att planera och fullfölja den ordinarie kontrollverksamheten eller leda till att tillsynen styrs mer av krav från företagen än av kontrollmyndighetens riskbedömningar. *Konsumentverket* ansluter sig till utredningens förslag till systemets utformning och möjligheterna till snar extrakontroll men understryker att det är viktigt att basera kontrollverksamheten på en riskbaserad strategi så att skötsamma företag inte får omotiverade kostnadsökningar. *Kött och Charkföretagen* och *Livsmedelsföretagen* understryker att kontrollfrekvensen aldrig får bli för låg för då missgynnas sådana företag som sköter sig, samt efterfrågar en garanti på att alla livsmedelsföretag får åtminstone en offentlig kontroll per år. *Statskontoret*, *Dals-Eds kommun* och *Sveriges Kommuner och Landsting* ställer sig tvekan till den detaljstyrning av kommunernas livsmedels-tillsyn som utredningens förslag innebär och *Norrköpings kommun* anser att det föreslagna regelverket bör övervägas så att inte mer tvång än nödvändigt tillämpas. *Kungliga skogs- och lanbruksakademien*, *Kött och Charkföretagen*, *Livsmedelsföretagen*, *Sveriges Hotell- och Restaurangföretagare* och *Svensk Dagligvaruhandel* anser att det inte bara skall vara en rätt för livsmedelsföretagen att få kontroller inom de stipulerade tidsfristerna utan också en skyldighet för kontrollmyndigheterna att utföra kontrollerna inom tidsfristerna. *Vindelns kommun* anser att det föreslagna systemet verkar komplicerat och omständligt samt påpekar att det finns en risk att mycket av den tid som avsätts för livsmedelsinspektioner istället går åt till formaliteter.

Kammarrätten i Stockholm, *Länsrätten i Skåne* och *Justitiekanslern* uppehåller sig vid den sammanfattande kontrollrapportens legala status och ifrågasätter utredningens resonemang om att rapporten är att betrakta som beredningsbeslut som normalt sett inte kan överklagas.

De flesta remissinstanserna är positiva till eller har inte något att erinra mot sättet för offentliggörande eller de uppgifter som skall offentliggöras. *Statskontoret* har framfört att det i betänkandet saknas ett balanserat resonemang om skillnaden mellan offentliggörande enligt offentlighetsprincipens krav och aktiv marknadsföring av myndigheters

verksamhet. Behoven av och kraven på offentliggörande är redan nu tillgodosedda genom offentlighetsprincipen. Om något mer därutöver behövs bör det prövas om de tillkommande uppgifterna kan ligga utanför det offentliga åtagandet. *Datainspektionen* tillstyrker utredningens förslag om vilka personuppgifter som kontrollmyndigheten skall få publicera men anser att bestämmelserna i utredningens förslag kan behöva förtydligas så att det framgår att de reglerar just kontrollmyndighetens publicering. *Dals-Eds kommun* förespråkar ett system där namnen på de livsmedelsföretag som blivit godkända vid inspektion publiceras enbart på respektive kontrollmyndighets hemsida. *Sotenäs kommun* tycker att systemet skulle vinna i tydlighet om endast kontrollresultatet från den senaste kontrollen publiceras och *Svensk Handel* tycker att det räcker med att dekalen sätts upp. *Kött och Charkföretagen* och *Livsmedelsföretagen* anser att om även annat material än den sammanfattande kontrollrapporten skall publiceras på kontrollmyndigheternas hemsida måste det klargöras vad sådant material är och hur detta skall vara utformat.

Justitiekanslern erinrar också om att 4 kap. 3 § yttrandefrihetsgrundlagen medför att utgivaren av en hemsida har befogenhet att bestämma över dess innehåll så att ingenting får föras in i den mot hans eller hennes vilja. Enligt *Justitiekanslern* innebär detta att utredningens förslag i fråga om livsmedelsföretagarens egen publiceringsskyldighet måste utredas vidare. Majoriteten av de remissinstanser som har uttalat sig om helhetsomdömena och utformningen av symbolerna – bland annat *Konkurrensverket* och *Sveriges Konsumentråd* – är positiva till dem. Symbolerna anses vara informativa och lättförståeliga. Några remissinstanser menar dock att det kan vara svårt att kommunicera till konsumenterna hur allvarlig en röd symbol är jämfört med ett stängningsbeslut och skillnaderna mellan en ”rak mun” och en ”glad mun”. Ett par remissinstanser menar att vad som är väsentligt från konsumentsynpunkt är att få veta om livsmedlen är säkra eller inte. Enligt *Livsmedelshandlareförbundet* och *Sveriges Hotell- och Restaurangföretagare* bör en röd symbol endast kunna sättas upp vid en andra inspektion. *Norrköpings kommun* anser att symbolerna är väl genomtänkta och lätta att förstå men ställer sig samtidigt tvekan till vilka livsmedelsföretag som kommer att klistra upp en röd symbol på sin entré.

Remissinstansernas syn på utredningens förslag att låta livsmedelsföretagarna kommentera den sammanfattande kontrollrapporten har varit delade. Flera remissinstanser betonar att det är väsentligt från rätts-säkerhetssynpunkt att livsmedelsföretagen ges en möjlighet att kommentera resultaten. Några remissinstanser är dock negativa till det och menar att det snarare skapar osäkerhet om den juridiska statusen av offentliggörandet. Ett par remissinstanser efterlyser en möjlighet för kontrollmyndigheterna att underlåta att publicera kommentarer som är kränkande till sin natur. *Göteborgs kommun* har i sitt yttrande över utredningens förslag påpekat att den ökade press som ett system med offentliggörande kan medföra för företagen kan leda till ett hårdare arbetsklimat för livsmedelsinspektörerna.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län, *Livsmedelsverket* och *Kungliga skogs- och lantbruksakademien* ifrågasätter lämpligheten av att en tidigare livsmedelsföretagares resultat skall sitta uppe tills den nya ägaren av

företaget har fått en ny kontrollrapport vid ägarbyten. Det gör även Göteborgs kommun i sitt yttrande.

Skälen för regeringens bedömning

Offentliggörandets utformning

I syfte att ge ett offentliggörande av kontrollresultaten från livsmedelskontrollen genomslagskraft bör det vara enkelt att få fram relevant information om företagets livsmedelshantering och livsmedels-säkerhet. Ett regelmässigt offentliggörande av kontrollresultat på kontrollmyndighetens hemsida och vid entrén till livsmedelsföretagens försäljningslokaler gör det mycket enkelt för konsumenterna att få information. För att ge konsumenterna bästa möjliga beslutsunderlag bör såväl positiva som negativa kontrollresultat offentliggöras. Det är troligt att livsmedelsföretagare som får mindre bra resultat vid kontrollen inte vill offentliggöra resultaten. Med hänsyn till det bör systemet vara tvingande.

En vanlig inspektionsrapport från en livsmedelskontroll kan vara både omfattande och tekniskt komplicerad och är därigenom mindre lämpad att användas som beslutsunderlag för konsumenter och andra intressenter. Offentliggörandet av kontrollresultaten bör därför redovisas i förenklad form i en sammanfattande kontrollrapport. Exempel på information som kan vara intressant i sammanhanget är en kort och tydlig beskrivning av avvikelser som noterats, hur dessa bedömts var för sig och tillsammans med andra avvikelser samt en helhetsbedömning av företagets livsmedelssäkerhet och redlighet. I de fall konsumenter eller andra intressenter vill ha mer information kan de, liksom i dag, vända sig direkt till kontrollmyndigheten och be att få se inspektionsrapporten.

Utredningen har i sitt betänkande föreslagit att företagets helhetsomdömen skall baseras på tre nivåer, företag med:

- ingen avvikelse,
- ett fåtal mindre avvikelser och
- ett flertal mindre avvikelser eller en eller flera allvarliga avvikelser.

De tre nivåerna föreslås i utredningen motsvaras av följande symboler.

Med mindre avvikelser avses avvikelser som visserligen innebär problem men som samtidigt inte utgör omedelbara hälso- eller redlighetsrisker. Med allvarliga avvikelser avses avvikelser som innebär risk för att livsmedlet blir skadligt för hälsan eller otjänligt som människoföda eller sådan hantering som uppenbart äventyrar redligheten.

Även om några remissinstanser har haft synpunkter på den i utredningen föreslagna kategoriseringen har majoriteten av remissinstanserna ställt sig positiva till eller inte haft något att erinra mot utredningens

förslag i denna del. Mot bakgrund av vikten av att konsumenterna ges en lättillgänglig och sammanfattande information anser även vi att systemet för offentliggörande bör bygga på en indelning i linje med utredningens förslag. I syfte att göra budskapet till konsumenter och andra intressenter än mer lättillgängligt skall företagets helhetsomdöme redovisas med hjälp av en symbol, vilken bör finnas med i materialet som publiceras på kontrollmyndigheternas hemsidor. Den skall vidare klistras upp som en dekal väl synligt i entrén hos livsmedelsföretagen.

Med anledning av vad *Justitiekanslern* anfört avseende publicering av kontrollresultaten på vissa livsmedelsleverantörers egna hemsidor bör någon sådan skyldighet för närvarande inte införas.

Rätt till extra kontroller m.m.

Utredningen har föreslagit att livsmedelsföretagarna efter rutinkontrollerna skall ha rätt att beställa en extra offentlig kontroll. Förslaget om rätt till extra kontroller är kanske det av utredningens förslag som har ådragit sig störst intresse från remissinstanserna. De flesta remissinstanser som har framfört synpunkter på rätten till extra kontroller har antingen understrukit vikten av att kontrollen utförs snabbt eller att kontrollmyndigheterna, särskilt i mindre kommuner, med nuvarande tillsynsresurser kan ha svårt att klara att utföra kontrollerna inom de av utredningen förslagna tidsfristerna. Några remissinstanser har också påpekat att det är viktigt att kontrollfrekvensen aldrig får bli för låg eftersom detta skulle missgynna livsmedelsföretag som har en god livsmedelshantering och livsmedelssäkerhet. Utgångspunkten för livsmedelskontrollerna enligt EU:s nya bestämmelser är ju att kontrollfrekvensen skall vara riskbaserad. Detta innebär att företag som uppfyller livsmedelslagstiftningen skall bli föremål för offentlig kontroll mindre ofta än de företag som inte gör det.

För att balansera skyldigheterna för livsmedelsföretagarna att offentliggöra sådana kontrollresultat som är negativa bör systemet enligt vår uppfattning innehålla en möjlighet för livsmedelsföretag som förbättrat sin livsmedelshantering och livsmedelssäkerhet att snabbt offentliggöra sina förbättrade resultat. Snabba och rättvisande kontrollresultat är betydelsefullt också från konsumentens synpunkt. Livsmedelsföretagarna bör därför ges en rätt att få extra kontroller utförda inom en viss tid som närmare anges i föreskrifter. Vid bedömningen av vad som är en rimlig tid måste en avvägning göras mellan å ena sidan intresset för företagarna och konsumenterna att få en snabb kontroll och å andra sidan kontrollmyndigheternas praktiska och personella möjligheter att utföra kontrollerna. Om myndigheten inte genomför ett extra kontrollbesök inom den stipulerade tidsfristen bör någon skyldighet att offentliggöra resultatet från livsmedelskontrollen inte längre föreligga.

Vi vill understryka att det, såsom också påtalats av ett antal remissinstanser, är väsentligt att det första kontrollbesöket hos ett livsmedelsföretag utförs inom en rimlig tid efter systemets införande. Det gäller även efter ägarbyten, då företaget skall nyregistreras eller nygodkännas. Om företagen inte får en kontrollrapport och dekal snabbt kan även detta medföra vissa ekonomiska nackdelar för företagaren. Potentiella konsumenter kan tro att företaget inte vill redovisa ett dåligt omdöme eller låta

bli att besöka företaget då de inte får någon vägledning om vilken nivå livsmedelsföretaget har på sin livsmedelshantering.

Regeringen bedömer vidare att livsmedelsföretagarna bör ges möjlighet att kommentera kontrollresultaten genom att lämna kompletterande uppgifter till dem, till exempel genom anteckningar på avsett ställe i kontrollmyndighetens redovisning av resultaten eller på en separat blankett, detta i syfte att ge företagarna möjlighet att kunna visa sin vilja att snabbt åstadkomma förbättringar i livsmedelshanteringen och livsmedelssäkerheten.

Ett införande av systemet med offentliggörande är inte avsett att påverka kontrollmyndigheternas normala arbete med riskbaserade kontroller. Systemet skall komplettera och förstärka nuvarande kontrollsystem genom att ge konsumenterna information om hur väl livsmedelsföretagen sköter livsmedelshanteringen och livsmedelssäkerheten. Precis som i dag skall kontrollmyndigheterna meddela de förelägganden eller förbud som behövs för att lagen eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen skall följas. Kontrollmyndigheterna kan till exempel besluta om föreläggande att avhjälpa brister, om salu- och hanteringsförbud och om omhändertagande av livsmedel.

Den ordinarie, riskbaserade, kontrollfrekvensen skall inte påverkas av att resultatet offentliggörs. Det föreslagna systemet innebär dock en rätt för företagare att få extra kontroller utförda vilket innebär att företaget av den anledningen kan bli föremål för tätare kontroller än det annars skulle ha varit.

Förutsättningar för offentliggörande

Det föreslagna systemet innebär att kontrollresultaten skall publiceras oavsett om livsmedelsföretagarna vill det eller inte, det vill säga utan samtycke. En förutsättning för att kontrollresultat skall kunna knytas till rätt livsmedelsföretag är att vissa identifikationsuppgifter för företagen publiceras på kontrollmyndighetens hemsida. Offentliggörande av sådana uppgifter omfattas av bestämmelserna i personuppgiftslagen (1998:204).

Med personuppgift avses all information som direkt eller indirekt kan hänföras till fysisk person som är i livet. Personnummer eller fotografier på personer som genom fotografierna är identifierbara är exempel på typiska personuppgifter. När ett livsmedelsföretag bedrivs i form av en enskild firma kan uppgifterna om firman göra det möjligt att direkt eller indirekt identifiera en enskild person, bland annat eftersom firmans organisationsnummer är detsamma som ägarens personnummer. I de fallen är personuppgiftslagen tillämplig. Uppgifter om juridiska personer är däremot inte personuppgifter.

Av 10 § personuppgiftslagen framgår att personuppgifter bara får behandlas om den registrerade har lämnat samtycke till behandlingen eller under vissa andra angivna förutsättningar. Bestämmelsen gäller dock enligt 2 § i lagen endast om det inte i annan lag eller i förordning finns bestämmelser som avviker från detta. Det kan exempelvis gälla bestämmelser som föreskriver att myndigheter eller enskilda får eller skall lämna ut uppgifter. Av 10 § följer vidare att behandling av personuppgifter i vissa fall kan vara tillåten utan samtycke från den registrerade. Behandlingen kan till exempel anses tillåten efter en

intresseavvägning. Vid en sådan prövning måste intresset av publicering väga tyngre än den registrerades intresse av skydd mot kränkning av den personliga integriteten.

Redan i dag förekommer att olika kommuner offentliggör resultat från livsmedelskontrollerna. Frågan om detta är tillåtet har i ett visst fall prövats av Datainspektionen som därvid bedömt att publicering av kontrollresultat på Internet kan ses som en sådan informations spridning som är tillåten efter en intresseavvägning. Vid prövningen vägdes in att intresset av att de aktuella uppgifterna kom till allmän kännedom måste anses som stort, att det i det enskilda fallet rörde sig om indirekta personuppgifter och att dessa inte inbegrep personers privata leverne.

Enligt regeringens mening bör varken känsliga personuppgifter enligt 13 § personuppgiftslagen eller uppgifter som omfattas av sekretesslagens (1980:100) bestämmelser om sekretess få publiceras på Internet i aktuella sammanhang. Med känsliga personuppgifter avses enligt personuppgiftslagen bland annat personuppgifter som avslöjar en persons ras, politiska åsikter, religiösa övertygelse eller liknande eller som rör en persons hälsa. Inte heller personnummer bör som regel få publiceras. När det är nödvändigt för att kunna identifiera till exempel en enskild firma bör publicering av personnummer emellertid vara tillåten. Vidare skall materialet inte innehålla personuppgifter om företagets personal. Det är livsmedelsföretagaren som bär ansvaret för att hans eller hennes verksamhet följer bestämmelserna i livsmedelslagen, inte personalen på företaget. Regeringen har för avsikt att i förordning meddela närmare föreskrifter om kontrollmyndigheternas publicering av personuppgifter i aktuella hänseenden. Mot den bakgrunden anser regeringen att föreslagna krav på offentliggörande väl kan förenas med personuppgiftslagens bestämmelser om skydd för enskildas integritet.

Möjligheter till överklagande m.m.

Flera remissinstanser uppehåller sig vid utredningens resonemang kring den sammanfattande kontrollrapportens legala status och utredningens resonemang om att rapporten är att betrakta som beredningsbeslut som normalt sett inte kan överklagas.

Utredningen uttalar att en livsmedelsföretagare som inte är nöjd med en kontrollrapport kan begära omprövning av denna och därmed erhålla ett slutligt beslut, vilket då skulle vara överklagbart. Lagstöd för detta uppges vara bestämmelsen om omprövning i 27 § förvaltningslagen (1986:223). En sådan tolkning av detta lagrum kan dock sägas vara alltför vidlyftig, vilket utvecklas vidare nedan. Kammarrätten i Stockholm har rentav ifrågasatt om beredningsbesluten i dessa fall inte trots allt skulle kunna överklagas.

I förarbetena till förvaltningslagen (prop. 1985/86:80) finns tydligt uttalat att någon bestämmelse om när ett beslut kan överklagas inte bör tas in i lagen. Regeringsrätten har i några fall prövat frågan om beredningsbesluts överklagbarhet. I **RA 1996 ref. 3** rörde det sig om en som beslut betecknad handling från Skolverkets tillsyn över fristående gymnasieskolor. Skolan i fråga bereddes häri möjlighet att ändra sina intagningsvillkor. Regeringsrätten uttalade att det i avsaknad av uttryckliga författningsbestämmelser förelåg rätt att överklaga ett berednings-

beslut endast i de fall då beslutet har mer påtagliga rättsverkningar mot parter eller andra. Det aktuella beslutet befanns inte vara av sådan karaktär. **RÅ 1996 ref. 43** rörde två fall av handlingar som upprättats av miljö- och hälsoskydds nämnder och där företag uppmanades att inte tillhandahålla vissa slags varor enligt lagen (1985:426) om kemiska produkter. Beslutet var därigenom av sådan betydelse för dem de angick att de skulle betraktas som överklagbara. I **RÅ 2004 ref. 8** var fråga om en skrivelse från Livsmedelsverket betecknad ”information” och sänd till samtliga miljö- och hälsoskydds nämnder och intressenter inom livsmedelsbranschen. Regeringsrätten fann att skrivelsen bland annat genom bedömningen att vissa varor var otjänliga och därför inte fick saluhållas skilde sig från ett beslut med ren information. Utformningen av beslutet hade tvärtom hos de berörda skapat intrycket att det var fråga om ett ingripande i konkreta fall, och de hade också agerat i enlighet härmed. Beslutet gick därmed utöver Livsmedelsverkets uppgift att lämna information. Av rättsfallen framgår alltså att en avgörande omständighet för överklagbarheten är de faktiska verkningarna av ett beslut. De ger snarast vid handen att beslut om omdömen som kan komma att bli föremål för ett offentliggörande vid en rättslig prövning skulle kunna anses ha sådana verkningar för företagen att de borde anses som överklagbara. Till skillnad från vad utredningen kommit fram till bedömer vi därför att kontrollmyndigheternas sammanfattande kontrollrapporter är sådana beslut som kan överklagas i den ordning som i dag gäller enligt 33 § livsmedelslagen.

I utredningens betänkande har frågan om eventuell skadeståndsskyldighet för stat och kommun inte heller berörts. Frågan har däremot lyfts fram av remissinstanserna. Några särskilda skadeståndsbestämmelser finns inte i livsmedelslagen och föreslås inte heller här. Frågan bör därför bedömas utifrån redan föreliggande regelverk. Staten eller en kommun kan enligt 3 kap. 2 § skadeståndslagen (1972:207) bli skadeståndsskyldiga för fel eller försummelse vid myndighetsutövning. Skadeståndsskyldighet kan därför uppkomma om offentliggörandet av kontrollresultaten visar sig innehålla felaktigheter och det leder till ekonomisk skada för livsmedelsföretagaren. Avgörande för om skadeståndsskyldighet skall uppkomma är dock inte enbart att skada faktiskt kan påvisas, utan den omständighet ett flertal rättsfall behandlar är i stället om felet eller försummelsen har begåtts ”vid myndighetsutövning”. Detta begrepp har i och för sig tillämpats restriktivt i rättspraxis, se till exempel rättsfallen **NJA 1985 s. 696** och **NJA 1999 s. 291**. Vad som emellertid kan utläsas är att Högsta domstolen ställt upp som ett krav på tillämplighet att felaktigheten skall ha anknytning till innehållet i någon form av beslut. Med den syn vi gett ovan på statusen hos den sammanfattande kontrollrapporten utgör det med den föreslagna modellen ett led i kommunernas och Livsmedelsverkets myndighetsutövning, varför 3 kap. 2 § skadeståndslagen torde bli tillämplig i sådana fall.

8 Bemyndigande att meddela föreskrifter

Regeringens förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skall ges rätt att meddela föreskrifter om försöksverksamhet som innebär skyldighet för registrerade och godkända livsmedelsföretag som tillhandahåller livsmedel direkt till slutkonsumenter inom viss kommun att offentliggöra resultat från den offentliga livsmedelskontrollen, och skyldighet för viss kommun att på begäran av livsmedelsföretag utföra kontroll inom viss tid, samt offentliggöra resultatet från den offentliga livsmedelskontrollen på sin hemsida. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skall också ges rätt att föreskriva om undantag från försöksverksamheten för vissa kategorier av livsmedelsföretag.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Skälen för regeringens förslag: De närmare bestämmelserna om formerna för offentliggörande, utformning av symboler och kontrollrapporter och krav på livsmedelskontrollen är av sådan beskaffenhet att de lämpligast utfärdas i form av föreskrifter beslutade av regeringen eller en av regeringen utpekad myndighet. Dessa föreskrifter får innebära skyldighet för registrerade och godkända livsmedelsföretagare som säljer livsmedel direkt till konsumenter inom de berörda kommunerna att offentliggöra resultat från den offentliga livsmedelskontrollen, och skyldighet för kommunerna i fråga att på begäran av livsmedelsföretagare utföra kontroll inom viss tid samt offentliggöra resultatet från den offentliga livsmedelskontrollen på sina hemsidor. Livsmedelsverket bör vara den myndighet som bör utfärda föreskrifter till komplettering av vad som beslutas av regeringen.

9 Sanktionsmöjligheter för underlåtelse att offentliggöra kontrollresultat

Regeringens bedömning: Skyldigheten att offentliggöra resultatet från den offentliga livsmedelskontrollen bör inte vara straffsanktionerad.

Utredningens förslag: Utredningen föreslår bötesstraff för den som bryter mot bestämmelserna om offentliggörande av resultat från livsmedelskontrollen.

Remissinstanserna: Den övervägande majoriteten av remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag eller har inte något att erinra mot det.

Justitiekanslern och *Länsstyrelsen i Västernorrlands län* avstyrker dock förslaget med hänvisning till att möjligheten att sätta ut vite är ett tillräckligt påtryckningsmedel för att åstadkomma ett offentliggörande.

Skälen för regeringens bedömning: Förslaget till system för att offentliggöra resultat från den offentliga livsmedelskontrollen innebär att den sammanfattande kontrollrapporten och dekalen skall sättas upp på en

väl synlig plats i livsmedelslokalen. Skyldigheten att offentliggöra kontrollresultaten innebär också att rapporten eller dekalen inte heller får tas ner, ändras eller på annat sätt förstöras.

Det främsta argumentet för att göra det straffbart för livsmedelsföretagaren att bryta mot skyldigheten att offentliggöra kontrollresultat vore om en sådan bestämmelse kunde antas behövas för att lagstiftningen skulle efterlevas.

Såsom bland annat *Justitiekanslern* har påpekat finns möjligheter att vitesförelägga livsmedelsföretag som bryter mot skyldigheten att anslå kontrollresultaten. Vidare bör beaktas att konsumenterna kommer att förvänta sig att kontrollresultaten är anslagna i butiker och restauranger. När systemet har fått full genomslagskraft kan en utebliven redovisning i livsmedelslokalen av kontrollresultatet i många fall antas få samma effekt som ansländet av ett negativt kontrollresultat. För närvarande anser vi därför att möjligheten att förelägga vite utgör ett tillräckligt effektivt medel för att upprätthålla efterlevnaden av bestämmelserna. Frågan om behovet av straffbarhet bör dock ingå i utvärderingen av försöksverksamheten.

Såvitt angår kontrollmyndigheter som försummar att offentliggöra kontrollresultaten gäller bestämmelserna i 17 § livsmedelslagen om att kontrollansvaret i sådana fall får överflyttas till Livsmedelsverket samt det resonemang om skadestånd som förts i kapitel 7 ovan.

10 Ikraftträdande

Regeringens förslag: Reglerna om försöksverksamhet om offentliggörande av resultatet av livsmedelskontroll skall träda i kraft den 1 april 2007 och gälla till och med den 31 mars 2010.

Utredningens förslag: Utredningen föreslår att lagen om ändring i livsmedelslagen träder i kraft den 1 januari 2007.

Remissinstanserna: Inga remissinstanser har yttrat sig särskilt över förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 av den 29 april 2004 om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd tillämpas från och med den 1 januari 2006. Den svenska lagstiftningen på området, däribland den nya livsmedelslagen skall enligt prop. 2005/06:128 träda i kraft den 1 juli 2006.

För det nya systemet för offentliggörande av resultat från livsmedelskontrollen delar regeringen utredningens bedömning och anser att bestämmelserna om försöksverksamheten bör kunna träda i kraft den 1 april 2007 och gälla till och med den 31 mars 2010.

Tiden för försöksverksamheten har behandlats i kapitel 5.

11 Ekonomiska konsekvenser m.m.

Konsekvenser för myndigheterna

I lagrådsremissen föreslås att det skall införas en försöksverksamhet med ett system för att regelmässigt offentliggöra uppgifter från den offentliga livsmedelskontrollen. Förslagen innebär att de berörda kontrollmyndigheterna, på såväl lokal som central nivå, kommer att behöva ta fram nya rutiner i samband med att bestämmelser om offentliggörande införs. När systemet med offentliggörande har implementerats kommer det också att leda till vissa nya arbetsmoment för inspektörerna. Dels skall kontrollmyndigheterna publicera kontrollresultat på sin hemsida, dels skall de utföra de extra kontroller som företagarna har rätt till inom de stipulerade tidsfristerna. Då det rör en försöksverksamhet som är frivillig för kommunerna att delta i sker ingen finansiering till berörda kommuner för försöksverksamheten.

Av utredningens betänkande framgår att alla kommuner har egna hemsidor. Flertalet kommuner har också redan investerat i datoriserade register, stödsystem och annan teknisk utrustning som behövs för att genomföra datorbaserade inspektioner. Cirka 250 kommuner har investerat i datorbaserade verksamhetsregister och verksamhetsstödsystem och knappt 200 av dessa har också köpt programvara och teknisk utrustning för att kunna använda den datorbaserade inspektionsmodellen. För de cirka 40 kommuner som inte investerat i stödsystem och för de cirka 50 som inte köpt programvara och teknisk utrustning kommer förslaget att innebära investeringskostnader och utbildningskostnader om de väljer att delta i försöksverksamheten. Kostnaderna för den tekniska utrustningen varierar beroende på val av system, kommunens invånarantal och antal inspektörer. För programvara uppgår kostnaderna till mellan 4 000 och 30 000 kr. Kostnader om 5 500–20 000 kr tillkommer för handdatorer, skrivare och avgift till en användarförening.

Att upprätta en särskild sida och hålla den uppdaterad uppskattas leda till vissa kostnader för den arbetstid som inspektörerna lägger ner samt till marginellt ökade driftskostnader. Det blir allt vanligare med datorbaserade inspektioner och i de fall sådana inspektioner används kommer merarbetet med att offentliggöra resultaten underlättas eftersom information enkelt kan föras över mellan verksamhetsregistret, handdatorerna och myndighetens hemsida.

Information om de nya bestämmelserna kommer också att behöva spridas till livsmedelsföretagare, konsumenter och andra intressenter. För det ändamålet behöver informationsmaterial tas fram. Det ligger i försöksverksamhetens natur att endast företagare i vissa kommuner kommer att beröras, varför informationen kommer att kunna begränsas till dessa. Vad gäller information till konsumenterna bedöms medias intresse av ett system som det föreslagna bidra till att minska informationskostnaderna. Sammantaget bör de summor som kan bli aktuella för att ta fram informationsmaterial kunna rymmas inom ramen för Livsmedelsverkets normala kostnader på området.

Kostnader för dekalerna kommer också att tillkomma, inklusive vissa kostnader för rätten att använda de här redovisade symbolerna. Kostnaden för rätten att använda symbolen beräknas enligt utredningen uppgå

till högst 110 000 kr Denna kostnad bedöms också rymmas inom ramen för Livsmedelsverkets anslag.

Att utföra de extra kontroller som företagen har rätt till kommer sannolikt, åtminstone i början av försöksverksamheten, att ställa krav på ökade resurser eller på att kontrollmyndigheterna effektiviserar sin verksamhet. De kommuner som vill delta måste därför kunna visa att de själva kan finansiera dessa ökade kostnader.

För Livsmedelsverket och de kommuner som ingår i försöksverksamheten skall finansieringen av systemet således ske inom befintliga ramar. Efter den 1 januari 2007 när principen om full kostnadstäckning träder i kraft skall dock beaktas att utgångspunkten bör vara en verksamhet som finansieras genom avgifter från livsmedelsföretagarna, med beaktande av de möjligheter till differentieringar som ges enligt Europaparlamentets och Rådets förordning (EG) nr 882/2004. Se vidare om detta i kapitel 4 och 5.

Även om försöksverksamheten i ett inledningskede kan medföra en ökad arbetsbelastning för kontrollmyndigheterna och större kostnader för kontroller för vissa av livsmedelsföretagen kommer systemet sannolikt att medföra lägre kostnader på sikt. Det kommer att bidra till att höja egenkontrollen hos livsmedelsföretagarna vilket i sin tur leder till en förbättrad livsmedelssäkerhet. För kontrollmyndigheterna innebär en förbättrad egenkontroll också möjligheter att effektivisera de offentliga kontrollerna.

Med regeringens syn på beredningsbeslutens överklagbarhet kan systemet även komma att medföra ytterligare ärenden hos länsstyrelserna och de allmänna förvaltningsdomstolarna. Regeringen bedömer dock att dessa ärenden inte kan antas vara av den omfattningen att ytterligare resurser behöver tillföras länsstyrelserna. Ökade kostnader för domstolsväsendet skall finansieras genom omprioriteringar inom ramen för utgiftsområde 23 i enlighet med gällande finansieringsprinciper.

Konsekvenser för livsmedelsföretagarna

Ett kontrollresultat med avvikelser innebär konsekvenser för livsmedelsföretagen oavsett om resultatet skall offentliggöras eller inte. Kontrollmyndigheten kan besluta om föreläggande att avhjälpa brister, om salu- och hanteringsförbud och om destruktion av livsmedel. Beslut som kan innebära både direkta och indirekta kostnader i form av bland annat lägre omsättning och förlorad renommé. Om resultaten regelmässigt offentliggörs är det troligt att de direkta och indirekta kostnaderna blir större eftersom informationen lättare och snabbare sprids till konsumenterna och andra intressenter.

Kostnader kommer även att uppstå för extra kontroller. De faktiska kostnaderna kan antas variera beroende på flera faktorer. En faktor är vilken typ av avvikelse som noterats och hur denna har påverkat konsumenterna. En annan är om konsumenterna har möjlighet att välja andra företag eller om de är hänvisade endast till ett eller ett fåtal företag. Att livsmedelsföretagarna skall stå för kostnaderna för de extra kontrollerna följer av utformningen av de nya EG-reglerna om finansieringen av den offentliga kontrollen. För de årliga kontrollavgifterna kan vissa differentieringar däremot övervägas, jfr. prop. 2005/06:128, s. 165 ff. De

närmare konsekvenserna för företagen kommer dock att kunna grundligt belysas först efter det att utvärderingen av försöksverksamheten genomförts.

För livsmedelsföretag som sköter sin livsmedelshandling och livsmedelssäkerhet på ett bra sätt bedöms systemet inte medföra några negativa konsekvenser. För dem innebär systemet snarast en konkurrensfördel.

12 Författningskommentarer

Förslag till lag om ändring i livsmedelslagen (2006:xxx)

19 a §

Paragrafen är ny och möjliggör för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om försöksverksamhet om offentliggörande av resultatet från livsmedelskontroll. Det första stycket punkten 1 avser en skyldighet för livsmedelsföretag som tillhandahåller livsmedel direkt till slutkonsument att offentliggöra resultat från livsmedelskontrollen. I punkten 2 avses en skyldighet för de berörda kommunerna att på begäran av livsmedelsföretagare utföra kontroll inom viss tid och att publicera kontrollresultaten på sina hemsidor. Där framgår även att föreskriftsrätten inrymmer att föreskriva inom vilken tid som avses. Av andra stycket framgår att i bemyndigandet inryms en möjlighet att föreskriva att vissa kategorier av livsmedelsföretag skall undantas från kraven på offentliggörande av resultaten. Av det tredje stycket framgår att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer efter ansökan får fatta beslut om vilka kommuner som får ingå i försöksverksamheten. Bestämmelsen medför ingen rätt att tvinga kommuner att ingå i försöksverksamheten. Deltagandet är således frivilligt för kommunerna. I det fjärde stycket regleras tiden för försöksverksamheten.

Ikraftträdandebestämmelsen

I bestämmelsen föreskrivs att lagen träder i kraft den 1 april 2007 och gäller till och med den 31 mars 2010. Detta innebär att försöksverksamheten skall vara avslutad senast den 31 mars 2010 i respektive försökskommun.

Sammanfattning av betänkandet Smiley: Hygien och redlighet i livsmedelshanteringen (SOU 2005:44)

Utredningen föreslår att resultatet från livsmedelskontrollen regelmässigt skall offentliggöras oberoende av om företag saluhåller direkt till slutkonsument eller till annat företag. Namn på livsmedelsföretag och kontrollresultat skall utan samtycke kunna publiceras på Internet efter en författningsändring som klargör att personuppgiftslagen inte är tillämplig på dessa uppgifter.

Resultatet skall sammanställas i en sammanfattande kontrollrapport. Helhetsomdömet skall delas in i tre nivåer. De är ”inga avvikelser”, ”ett fåtal mindre avvikelser” och ”ett flertal mindre avvikelser eller en eller flera allvarliga avvikelser”. Kontrollrapporten skall innehålla resultaten från de tre senaste kontrollbesöken. För livsmedelsföretag som saluhåller direkt till konsument skall en dekal med symbol användas för respektive helhetsomdöme. För övriga företag ska i stället siffrorna I, II eller III användas.

En livsmedelsföretagare som saluhåller direkt till konsument skall ha en skyldighet att omedelbart efter mottagandet sätta upp den sammanfattande rapporten på ett ställe som är synligt för konsumenter nära entrédörren. Dekalen skall klistras på den sammanfattande rapporten och på entrédörren till anläggningen eller på ett fönster nära entrén. En livsmedelsföretagare som saluhåller på Internet ska publicera rapporten på sin hemsida. Den som med uppsåt eller oaktsamhet bryter mot skyldigheten döms till böter.

Den sammanfattande kontrollrapporten som skall sättas upp i livsmedelsanläggningen ska signeras av inspektören och av livsmedelsföretagaren. Inspektören antecknar om och i så fall när livsmedelsföretagaren frivilligt åtar sig att åtgärda bristerna.

En företagare har möjlighet att kommentera den sammanfattande kontrollrapporten genom att fylla i en ruta för om han är enig eller oenig om bedömningen, om fel kommer att åtgärdas omedelbart, eller annat. Det skall också finnas en blankett tillgänglig hos kontrollmyndigheten som företagare kan använda för mer utförliga kommentarer.

Kontrollmyndigheten skall publicera den sammanfattande rapporten tillsammans med övrigt resultat från de tre senaste kontrollerna på sin hemsida. Myndigheten ska på en företagares begäran även publicera blanketten för ytterligare kommentarer på hemsidan.

En livsmedelsföretagare får efter en rutinkontroll beställa en extra offentlig kontroll.

När ett fåtal mindre avvikelser, ett flertal mindre avvikelser eller minst en allvarlig avvikelse noterats skall en livsmedelsföretagare ha rätt till en kontroll inom en vecka från det att begäran kom in till myndigheten och bristerna uppges ha åtgärdats.

En livsmedelsföretagare får även utan föregående rutinkontroll beställa en extra offentlig kontroll. En sådan kontroll skall ha genomförts inom fyra månader från det att begäran kom in till kontrollmyndigheten. Vid ägarbyte skall en livsmedelsföretagare ha rätt till en kontroll inom en månad från det att meddelandet om bytet kom in till kontrollmyndigheten.

En livsmedelsföretagare skall inte ha skyldighet att offentliggöra det senaste resultatet från livsmedelskontrollen om kontrollmyndigheten inte utför den extra offentliga kontrollen inom fastställd tid. Den senaste sammanfattande rapporten och övriga uppgifter från den senaste kontrollen skall i så fall inte heller vara publicerade på myndighetens hemsida.

Ett företags kontrollfrekvens ska bestämmas efter en riskbedömning. Denna bedömning skall inte påverkas av att resultatet ska offentliggöras. Däremot kan rätten till extra offentlig kontroll innebära tätare kontroller.

Ny §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för livsmedelsföretagare att offentliggöra resultat från den offentliga livsmedelskontrollen.

30 § tredje stycket

Den som med uppsåt eller oaktsamhet bryter mot föreskrift som meddelats med stöd av ny § i livsmedelslagen döms till böter.

Denna lag träder i kraft ...

Kammarrätten i Stockholm, Länsrätten i Skåne län, Justitiekanslern, Datainspektionen, Statskontoret, Länsstyrelsen i Värmlands län, Länsstyrelsen i Gävleborgs län, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Högskolan i Kristianstad, Umeå universitet, Livsmedelsekonomiska institutet, Livsmedelsverket, Konsumentverket, Konkurrensverket, Sollentuna kommun, Stockholms kommun, Knivsta kommun, Tierps kommun, Uppsala kommun, Flens kommun, Norrköpings kommun, Vetlanda kommun, Helsingborgs kommun, Lomma kommun, Malmö kommun, Perstorps kommun, Borås kommun, Dals-Eds kommun, Hjo kommun, Sotenäs kommun, Ulricehamns kommun, Degerfors kommun, Skinnskattebergs kommun, Gagnefs kommun, Mora kommun, Härjedalens kommun, Storumans kommun, Vindelns kommun, Vännäs kommun, Bodens kommun, Kungliga skogs- och lantbruksakademien, Sveriges Kommuner och Landsting, Svensk Handel, Handelsanställdas förbund, Kommunalarbetareförbundet, Kött och Charkföretagen, Livsmedelsföretagen, Livsmedelshandlareförbundet, Yrkesföreningen Miljö och Hälsa (tidigare Miljö- och hälsoskyddstjänstemannaförbundet), Sveriges Hotell- och Restaurangföretagare, Svensk Dagligvaruhandel, Sveriges Konsumenter i Samverkan, Sveriges Konsumentråd.

Efter remiss har svar inkommit från: Kammarrätten i Stockholm, Länsrätten i Skåne, Justitiekanslern, Datainspektionen, Statskontoret, Länsstyrelsen i Värmlands län, Länsstyrelsen i Gävleborgs län, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Umeå universitet, Livsmedelsverket, Konsumentverket, Konkurrensverket, Sollentuna kommun, Stockholms kommun, Tierps kommun, Uppsala kommun, Flens kommun, Norrköpings kommun, Vetlanda kommun, Helsingborgs kommun, Malmö kommun, Perstorps kommun, Borås kommun, Dals-Eds kommun, Sotenäs kommun, Gagnefs kommun, Storumans kommun, Vindelns kommun, Vännäs kommun, Kungliga skogs- och lantbruksakademien, Sveriges Kommuner och Landsting, Svensk Handel, Kött och Charkföretagen, Livsmedelsföretagen, Livsmedelshandlareförbundet, Yrkesföreningen Miljö och Hälsa (tidigare Miljö- och hälsoskyddstjänstemannaförbundet), Sveriges Hotell- och Restaurangföretagare, Svensk Dagligvaruhandel, Sveriges Konsumentråd.

Följande remissinstans har meddelat att man inte har några synpunkter eller avstår från att svara: Livsmedelsekonomiska institutet.

Svar har ej inkommit från: Högskolan i Kristianstad, Knivsta kommun, Hjo kommun, Ulricehamns kommun, Degerfors kommun, Skinnskattebergs kommun, Mora kommun, Härjedalens kommun, Bodens kommun, Handelsanställdas förbund, Kommunalarbetareförbundet, Sveriges Konsumenter i Samverkan.

Utöver de ovan nämnda remissinstanserna har Göteborgs kommun lämnat ett yttrande angående utredningen.

Regeringen har följande förslag till lagtext.

Lagens syfte och tillämpningsområde

1 § Denna lag syftar till att säkerställa en hög skyddsnivå för människors hälsa och för konsumenternas intressen när det gäller livsmedel.

2 § Begreppen livsmedel, stadier i produktions-, bearbetnings- och distributionskedjan, primärproduktion, utsläppande på marknaden och livsmedelsföretagare har i denna lag samma betydelse som i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 av den 28 januari 2002 om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftning, om inrättande av Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet och om förfaranden i frågor som gäller livsmedelssäkerhet¹.

Begreppet anläggning har samma betydelse som i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 av den 29 april 2004 om livsmedelshygien².

3 § Lagen gäller alla stadier av produktions-, bearbetnings- och distributionskedjan för livsmedel.

Med livsmedel jämföras i lagen

1. vatten, från och med den punkt där det tas in i vattenverken till den punkt där värdena skall iaktas enligt artikel 6 i rådets direktiv 98/83/EG av den 3 november 1998 om kvaliteten på dricksvatten³, ändrat genom Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1882/2003⁴, och

2. snus och tuggtobak.

4 § Lagen tillämpas inte på primärproduktion för användning inom privathushåll eller enskildas handhavande av livsmedel för konsumtion inom privathushåll.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att lagen helt eller delvis skall tillämpas på dricksvatten i privathushåll.

EG-bestämmelser som kompletteras av lagen

5 § Lagen kompletterar sådana bestämmelser i EG-förordningar (EG-bestämmelser) som har samma syfte som lagen och som faller inom lagens tillämpningsområde. Regeringen skall i Svensk författningssamling ge till känna vilka grundförordningar som avses.

I fråga om EG-bestämmelser som faller inom flera lagars tillämpningsområde tillkännager regeringen på samma sätt som i första stycket vilka bestämmelser som kompletteras av denna lag.

¹ EGT L 31, 1.2.2002, s. 1 (Celex 32002R0178).

² EUT L 139, 30.4.2004, s. 1 (Celex 32004R0852).

³ EGT L 330, 5.12.1998, s. 32 (Celex 31998L0083).

⁴ EUT L 284, 31.10.2003, s. 1 (Celex 32003R1882).

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter eller i det enskilda fallet fatta beslut som behövs som komplettering av EG-bestämmelserna.

Föreskrifter och beslut till skydd för människors liv eller hälsa och för konsumentintresset

6 § Om det behövs för att skydda människors liv eller hälsa eller annars för att tillgodose konsumentintresset, får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter eller i det enskilda fallet besluta om

1. förbud eller villkor för handhavande, införsel till landet eller utsläppande på marknaden av livsmedel,
2. märkning och presentation av livsmedel,
3. livsmedels beskaffenhet eller beteckning,
4. användning av vara, ämne eller utrustning vid handhavande av livsmedel eller tillsammans med livsmedel,
5. läkarundersökning eller annan hälsokontroll av personal som är sysselsatt med livsmedelsverksamhet och om personalhygien i övrigt inom sådan verksamhet, och
6. förbud mot återutförsel av livsmedel som förvaras på en gränskontrollstation eller ett tullager eller i en frizon eller ett frilager.

Föreskrifter om livsmedelsanläggningar

7 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. att livsmedel får handhas eller släppas ut på marknaden endast i anläggningar som godkänts av kontrollmyndigheten,
2. vilka krav som skall vara uppfyllda för att ett sådant godkännande skall meddelas, och
3. registrering av anläggningar.

8 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får efter iakttagande av anmälningsförfarandet i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004 av den 29 april 2004 om fastställande av särskilda hygienregler för livsmedel av animaliskt ursprung⁵ meddela föreskrifter om anpassning av och undantag från kraven i EG-förordningarna.

Föreskrifter om åtgärder mot sabotage eller annan skadegörelse

9 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om försiktighetsmått i syfte att förebygga och avhjälpa skadeverkningarna av sabotage eller annan skadegörelse som kan påverka Sveriges livsmedelsförsörjning.

⁵ EUT L 139, 30.4.2004, s. 55 (Celex 32004R0853).

10 § Utöver vad som följer av de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen är det förbjudet att på marknaden släppa ut livsmedel som

1. inte uppfyller krav och villkor som har föreskrivits eller beslutats med stöd av 6 § 2 och 3 och 8 §,

2. har handhafts eller tidigare släppts ut på marknaden i en anläggning som inte har godkänts enligt de föreskrifter som har meddelats med stöd av 7 § eller registrerats enligt de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen,

3. inte har godkänts eller anmälts i enlighet med de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller i enlighet med de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen eller inte uppfyller villkor i ett godkännande eller tillstånd,

4. innehåller ämnen som inte har godkänts eller som har förbjudits i enlighet med de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller i enlighet med de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen,

5. innehåller ämnen i en halt som överskrider gränsvärden som har föreskrivits med stöd av lagen eller i de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen.

Det som sägs i första stycket gäller inte, om regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer har föreskrivit något annat.

Kontrollmyndigheternas offentliga kontroll

11 § Offentlig kontroll av efterlevnaden av denna lag, de föreskrifter och beslut som har meddelats med stöd av lagen, de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen och de beslut som har meddelats med stöd av EG-bestämmelserna utövas av Livsmedelsverket, länsstyrelserna, andra statliga myndigheter och kommunerna i enlighet med vad regeringen bestämmer.

En kommuns uppgift skall fullgöras av den eller de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet.

Kontrollmyndigheternas övriga åligganden

12 § Livsmedelsverket och, i fråga om länet, länsstyrelsen samordnar övriga kontrollmyndigheters verksamhet och lämnar råd och hjälp i denna verksamhet, om inte regeringen föreskriver något annat.

Den myndighet som utövar offentlig kontroll skall genom rådgivning, information och på annat sätt underlätta för den enskilde att fullgöra sina skyldigheter enligt lagen, de föreskrifter och beslut som har meddelats med stöd av lagen, de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen och de beslut som har meddelats med stöd av EG-bestämmelserna.

13 § Den myndighet som utövar offentlig kontroll skall verka för att överträdelser av lagen, av de föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen eller av de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen, beivras.

14 § En kommun får träffa avtal med en annan kommun om att kontrolluppgifter som kommunen har enligt denna lag skall skötas helt eller delvis av den andra kommunen. Kommunen får dock inte överlåta befogenheten att meddela beslut i ett ärende.

En kommun får också efter överenskommelse med en annan kommun uppdra åt anställda i den kommunen att besluta på kommunens vägnar i ett visst ärende eller en grupp av ärenden, dock inte i de fall som avses i 6 kap. 34 § kommunallagen (1991:900). Föreskrifterna i 6 kap. 24–27 och 35 §§ kommunallagen om jäv och anmälan av beslut till nämnd skall tillämpas på den som fattar sådana beslut.

Överflyttning av offentlig kontroll

15 § Livsmedelsverket får, i samråd med en kommun, besluta att den offentliga kontroll av en viss anläggning som kommunen annars har skall flyttas över till verket. Ett sådant beslut får fattas, om verksamheten har stor omfattning, är särskilt komplicerad eller om det finns andra särskilda skäl.

Livsmedelsverket får besluta att kontrollen skall lämnas tillbaka till kommunen, om verket och kommunen är överens om det.

16 § Livsmedelsverket får, i samråd med en kommun, besluta att den offentliga kontroll av en viss anläggning som Livsmedelsverket annars har skall flyttas från verket till en kommun.

17 § Om en kommun grovt eller under längre tid har åsidosatt sin kontrollskyldighet när det gäller en viss anläggning, får regeringen på ansökan av Livsmedelsverket besluta att ansvaret för den offentliga kontrollen av den anläggningen skall flyttas över till Livsmedelsverket.

Regeringen får besluta att kontrollen skall lämnas tillbaka till kommunen.

Förelägganden riktade till kommuner

18 § Om en kommun inte fullgör de skyldigheter som följer av dess kontrolluppdrag, får Livsmedelsverket förelägga kommunen att avhjälpa bristen. Ett sådant föreläggande skall innehålla uppgifter om de åtgärder som Livsmedelsverket anser nödvändiga för att bristen skall kunna avhjälpas.

Föreskrifter om kontroll

19 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. hur offentlig kontroll skall bedrivas,

2. skyldighet för en kontrollmyndighet eller ett kontrollorgan som anlitas i den offentliga kontrollen att lämna information till en sådan samordnande kontrollmyndighet som avses i 12 § första stycket,

3. skyldighet för en livsmedelsföretagare att utöva en efter verksamhetens art lämpad egenkontroll av verksamheten, och

4. uppgiftsskyldighet för den som lämnar djur till slakt.

Rätt till upplysningar och tillträde

20 § En kontrollmyndighet och ett kontrollorgan som anlitas i den offentliga kontrollen har i den utsträckning som behövs för kontrollen rätt att

1. på begäran få upplysningar och ta del av handlingar, och

2. få tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen som har anknytning till verksamheten och där göra undersökningar och ta prover.

Bestämmelserna i första stycket gäller också för EG:s institutioner och för inspektörer och experter som utsetts av institutionerna.

Skyldighet att tillhandahålla hjälp

21 § Den som är föremål för offentlig kontroll skall tillhandahålla den hjälp som behövs för att kontrollen skall kunna genomföras.

Förelägganden och förbud

22 § Utöver vad som följer av de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen eller vad som särskilt anges i 18 § får en kontrollmyndighet meddela de förelägganden och förbud som behövs för att lagen, de föreskrifter och beslut som har meddelats med stöd av lagen, de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen och de beslut som har meddelats med stöd av EG-bestämmelserna skall följas.

Vite

23 § Förelägganden och förbud enligt 22 § eller enligt de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen får förenas med vite.

Särskilda ingripanden m.m.

24 § Utöver vad som följer av de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen får en kontrollmyndighet ta hand om en vara som

1. har släppts ut på marknaden, eller som uppenbart är avsedd att släppas ut på marknaden, i strid med 10 § eller de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen, eller

2. avses med ett föreläggande eller ett förbud enligt 22 §, om föreläggandet eller förbudet inte följs.

Om en vara har tagits om hand, får ägaren under överinseende av kontrollmyndigheten göra varan duglig till livsmedel eller använda den

för något annat ändamål. Annars skall kontrollmyndigheten låta förstöra varan på ägarens bekostnad.

Kontrollmyndigheten skall, på ägarens bekostnad, låta förstöra också sådana varor som omfattas av ett förbud enligt föreskrifter meddelade med stöd av 6 § 6, om det inte finns särskilda skäl för något annat.

25 § Efter en underrättelse från smittskyddsläkaren om att smitta sprids eller misstänks spridas genom livsmedel skall kontrollmyndigheten omedelbart vidta de åtgärder som behövs för att spåra smittan och undanröja risken för smittspridning.

Rättelse

26 § Om någon inte fullgör sina skyldigheter enligt lagen, de föreskrifter och beslut som har meddelats med stöd av lagen, de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen eller de beslut som har meddelats med stöd av EG-bestämmelserna, får kontrollmyndigheten besluta om rättelse på hans eller hennes bekostnad.

Hjälp av polismyndighet

27 § Polismyndigheten skall lämna den hjälp som behövs för utövande av offentlig kontroll eller verkställighet av beslut enligt denna lag, de föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen, de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen eller de beslut som har meddelats med stöd av EG-bestämmelserna.

Hjälp enligt första stycket får begäras endast om

1. det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan utföras utan att polisens särskilda befogenheter enligt 10 § polislagen (1984:387) behöver tillgripas, eller
2. det annars finns synnerliga skäl.

Avgifter

28 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet att betala avgift för

1. offentlig kontroll enligt denna lag, de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen,
2. prövning eller registrering enligt denna lag, de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen.

Bemyndigandet enligt första stycket innefattar rätt att meddela föreskrifter om skyldighet för kommunerna att ta ut sådan avgift.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om beräkningen av de avgifter som tas ut av statliga myndigheter och av kontrollorgan.

29 § Till böter döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. bryter mot en föreskrift eller ett beslut som har meddelats med stöd av 5 § tredje stycket, 6, 7, 8 eller 9 §,
2. bryter mot 10 § första stycket, eller
3. inte fullgör sina skyldigheter enligt 20 § första stycket 1.

Till böter döms även den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot skyldigheter, villkor eller förbud som finns i de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen. Detta gäller dock inte, om överträdelsen avser bestämmelser om myndighetsutövning.

30 § Om en sådan gärning som avses i 29 § är att anse som ringa, döms inte till ansvar.

Till ansvar enligt 29 §, döms inte, om gärningen är belagd med straff i brottsbalken eller i lagen (2000:1225) om straff för smuggling.

Om ett vitesföreläggande eller vitesförbud har överträtts, döms inte till ansvar enligt denna lag för en gärning som omfattas av föreläggandet eller förbudet.

Överklagande m.m.

31 § Beslut av en kommunal nämnd enligt denna lag, enligt de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller enligt de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen får överklagas hos länsstyrelsen.

32 § Beslut som Livsmedelsverket eller någon annan statlig förvaltningsmyndighet har meddelat i enskilda fall enligt denna lag, enligt de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller enligt de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Andra beslut av Livsmedelsverket eller någon annan statlig förvaltningsmyndighet får överklagas hos regeringen. För att konsumenternas intresse skall kunna tillvaratas inom livsmedelsområdet får ett sådant beslut överklagas av en organisation som är att anse som central arbetstagarorganisation enligt lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet eller en motsvarande sammanslutning på arbetsgivarsidan.

33 § En myndighet får bestämma att dess beslut skall gälla omedelbart även om det överklagas.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2006. Genom lagen upphävs livsmedelslagen (1971:511).

2. Äldre lokalgodkännanden skall fortsätta att gälla till dess att kontrollmyndigheten har prövat om den anläggning i vilken lokalen ingår kan godkännas i enlighet med bestämmelser som har meddelats med stöd av den nya lagen eller de EG-förordningar som kompletteras av lagen eller, om godkännande inte krävs, till dess att kontrollmyndigheten har registrerat anläggningen.

3. Den som vid lagens ikraftträdande bedriver verksamhet i en godkänd livsmedelslokal får fortsätta att släppa ut sådana livsmedel på marknaden som i överensstämmelse med denna lag har handhållits i lokalen till dess att kontrollmyndigheten med stöd av 7 § har prövat om den anläggning i vilken lokalen ingår kan godkännas eller till dess att den har registrerats.

4. Förbud, förelägganden och andra beslut om skyldigheter för enskilda som har meddelats med stöd av äldre föreskrifter skall anses beslutade enligt denna lag.

5. Beslut av en besiktningsveterinär som har meddelats före ikraftträdandet överklagas enligt äldre föreskrifter.